

SOCIALE TOERUSTING IN VERGELIJKEND PERSPECTIEF

*ANTON HEMERIJCK, VRIJE UNIVERSITEIT
AMSTERDAM/LONDON SCHOOL OF
ECONOMICS (LSE)*

*NEDERLANDSE ARBEIDSMARKTDAG 2015
DEN HAAG, 8 OKTOBER*

VRIJE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM

Faculteit
der Sociale
Wetenschappen

OUTLINE

1. Nieuwe verhoudingen voorbij de crisis?
2. Sociaal investeren: ***stocks, flows and buffers over de levensloop***
3. Vergelijkende analyse in vogelvlucht
 1. De naschokken van de Eurocrisis
 2. Een toerustingspact

1. ECONOMISCHE CRISES EN REGIMEVERANDERING

Grote Depressie (**financiële** crisis)

Stabiliteit Gezocht – “ingebed liberalisme” 50/60

Sociale bescherming als stabilisator (bij geboortegolf)

Grote Stagflatie (**reële** crisis)

Flexibiliteit Gezocht – “institutionele liberalisering”

80/90 door versobering/deregulering/privatisering/
verzelfstandiging (laatste babyboomers arbeidsmarkt)

Grote Recessie (**financiële** crisis)

Weerbaarheid Gezocht – t.b.v. duurzaam hoge
arbeidsparticipatie vanwege vergrijzing

GOED NIEUWS EN KANTTEKENINGEN

We leven langer

We zijn rijker

We gaan langer naar school

We werken met z'n allen meer

We geven meer uit aan sociaal beleid en zorg

De verzorgingsstaat bleef overeind en kan zich aanpassen

Divergentie tussen werkarme en werkrijke gezinnen

Dualisering arbeidsmarkt

Systeem niet duurzaam (autonome kostensdruk, geen aandacht meer voor sociaal beleid als “productieve factor”)

Fatsoenlijke arbeid veel te smal beleidspoor

WHY WE NEED A NEW WELFARE STATE (ESPING-ANDERSEN, GALLIE, HEMERIJCK & MYLES, 2002)

*Aantal burgers ondersteund
door verzorgingsstaat*

*Consumptie per
client verzorgingsstaat*

----- X -----

*Aantal werknemers
(uren)*

*Gemiddelde productiviteit
werknemer*

Dominante focus op **'teller'** kant van vergelijking (verdeling).

Lange-termijn weerbaarheid hangt in belangrijke mate af van de bijdrage van sociaal beleid aan de (dynamische) **'noemer'** kant van de verzorgingsstaat kosten-baten analyse over de levensloop.

THE USES OF SOCIAL INVESTMENT (2016)

BELEIDSANALYSE VAN TOERUSTING

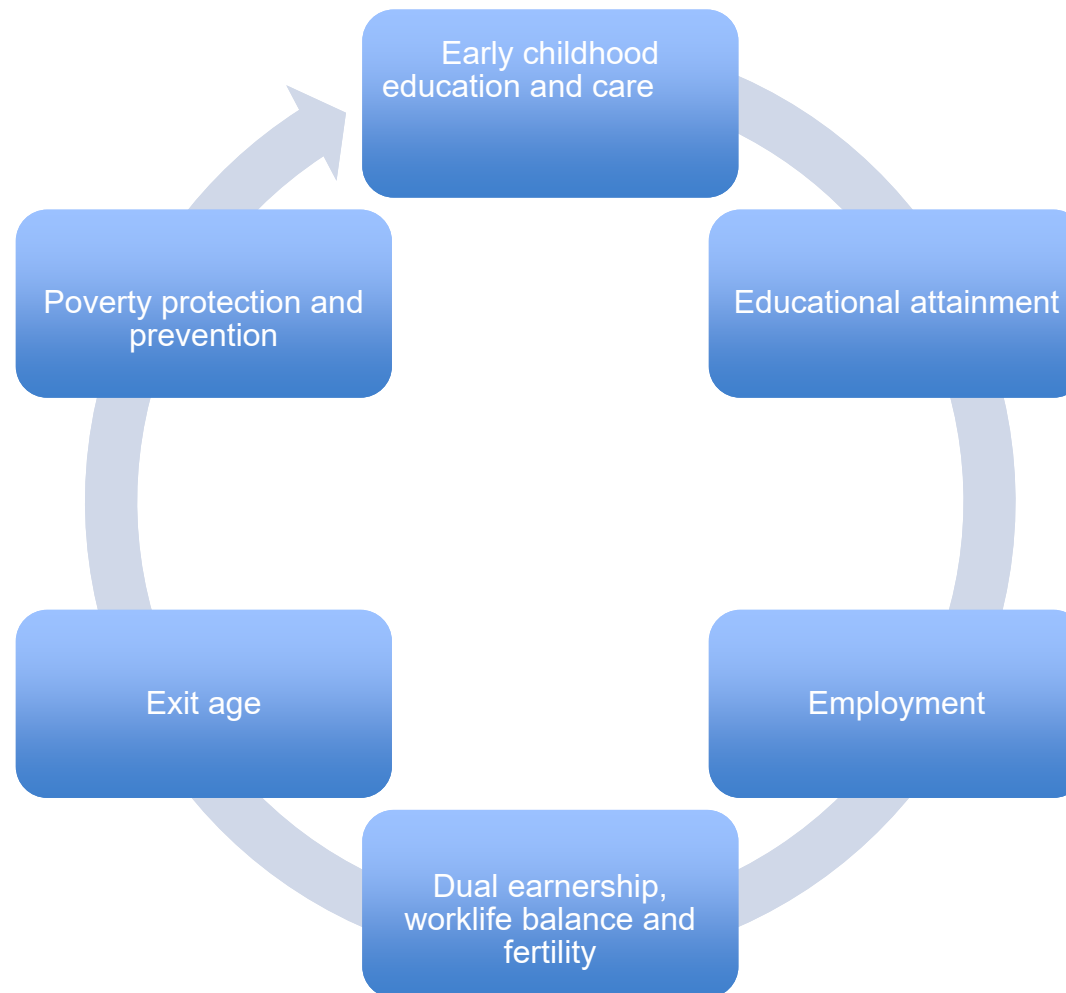
Sociale risico's over levensloop en arbeidsmarkt minder voorspelbaar en minder verzekeraar in strict actuariele zin

1. Verhogen kwaliteit/kwantiteit human capital '**stock**' van jong naar oud (opbrengst cumulatief)
2. Vergemakkelijken van de '**flow**' van arbeidsmarkttransities ivm nieuwe levenslopen en werk-gezin balans
3. Versterken minimum-inkomensbescherming als sociale (inkomens-)bescherming en economische stabilisatie '**buffers**' gedurende risicovolle transities (micro en macro)
4. 'Devil in detail' van dynamische "**institutionele complementariteiten**"

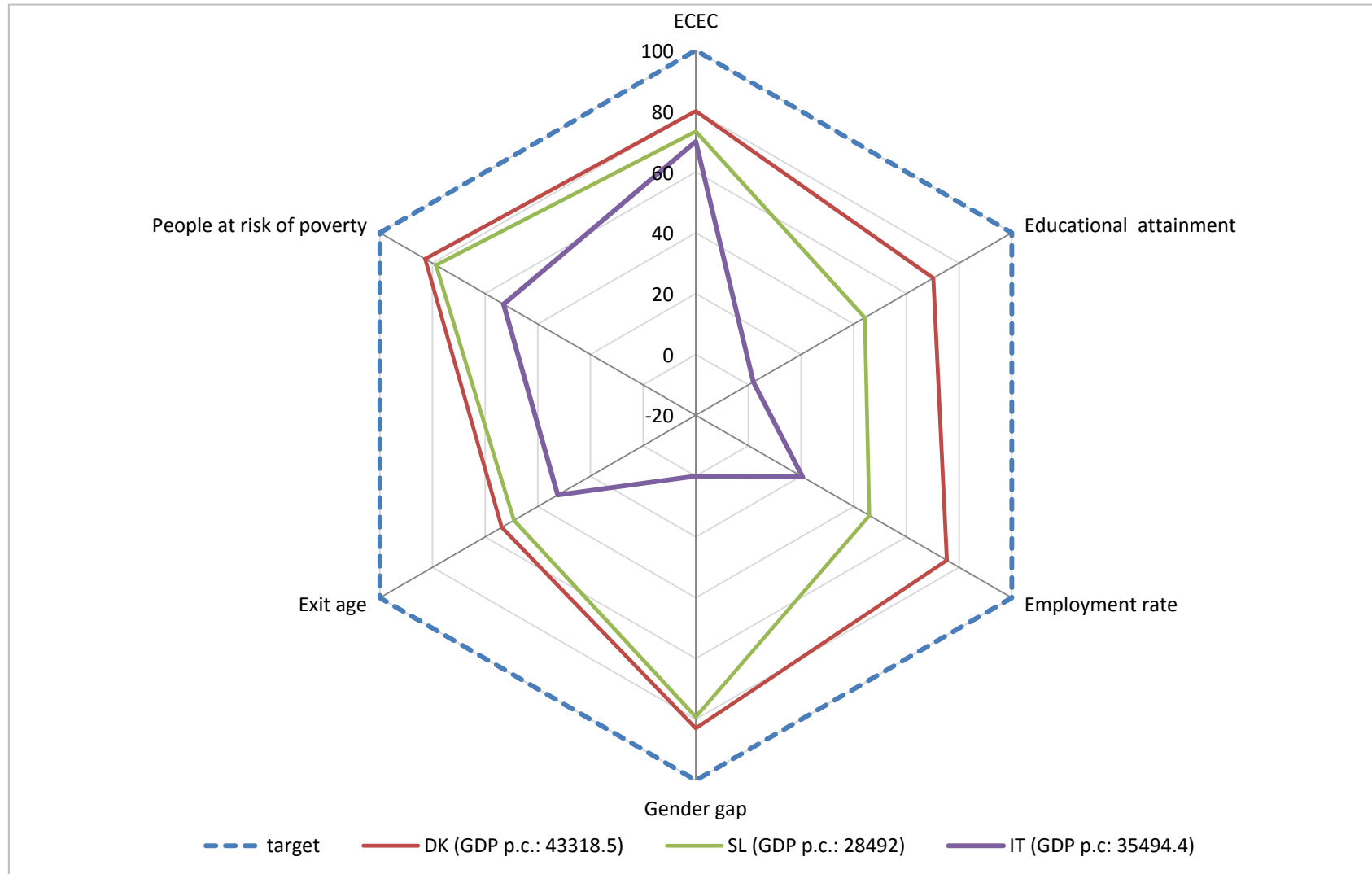
OVERLAP IN FUNCTIES

- ECEC (early childhood education and care) **stock** bevordert arbeidsmarkt **flow** van ouders (moeders)
- Werkloosheidsverzekerings-**buffer** beschermt (eerdere) investeringen in human capital **stock** en bevordert optimale **flow**
- Een flexibele arbeidsmarkt **flow** (met goede regulering van deeltijdwerk, verlof en minimuminkomen) bevordert hoge arbeidsparticipatie, gelijke beloning en tweeverdiener inkomens-**buffers**
- Adequaat sociaal minimum **buffer** basis-voorwaarde school **stock** prestaties kinderen

21ST CENTURY SOCIAL INVESTMENT LIFE COURSE MULTIPLIER

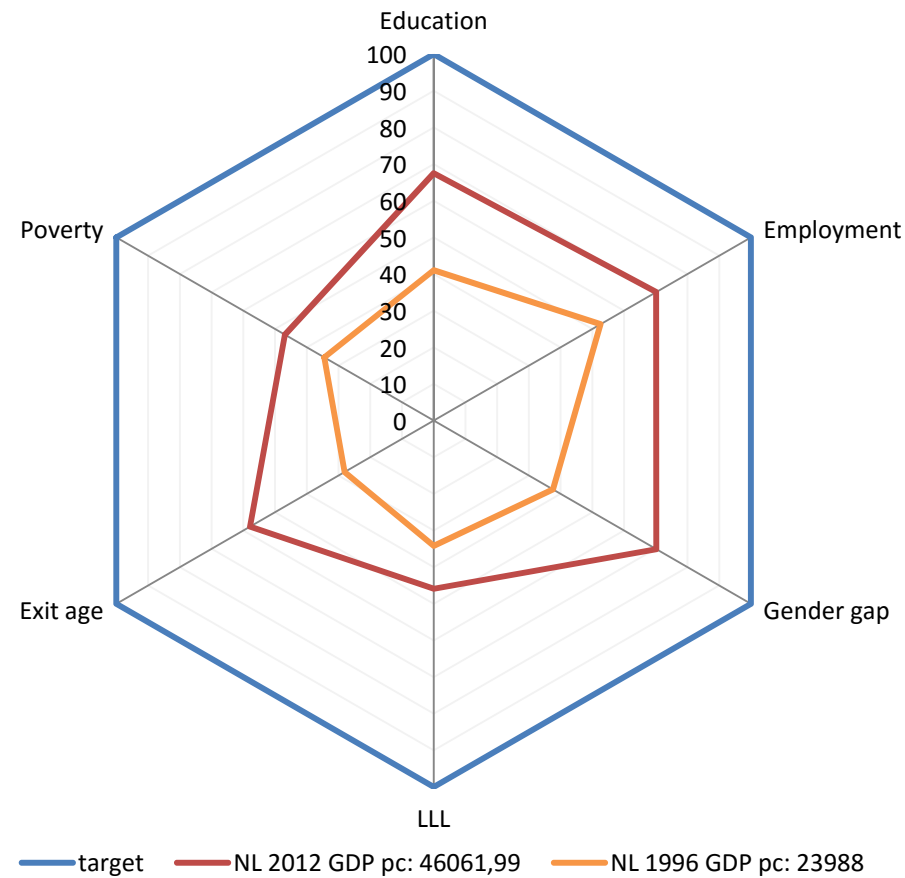
3. *CHANGING WELFARE STATES* (2013): VERGELIJKENDE ANALYSE

NEDERLAND IN DE TIJD

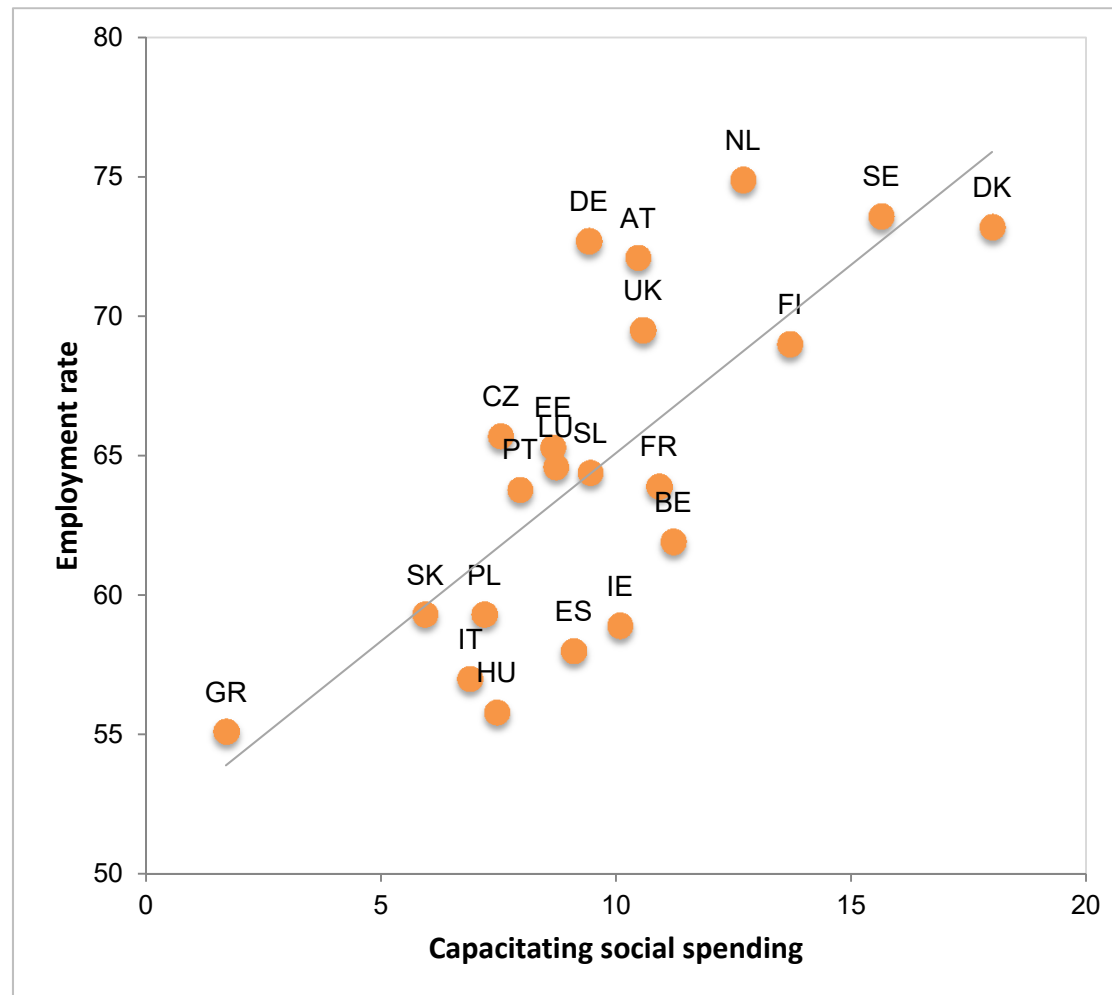
Some figures:

- PISA score **519** - higher than the OECD average of 497
- Higher life expectancy 81 yrs (80 OECD average)

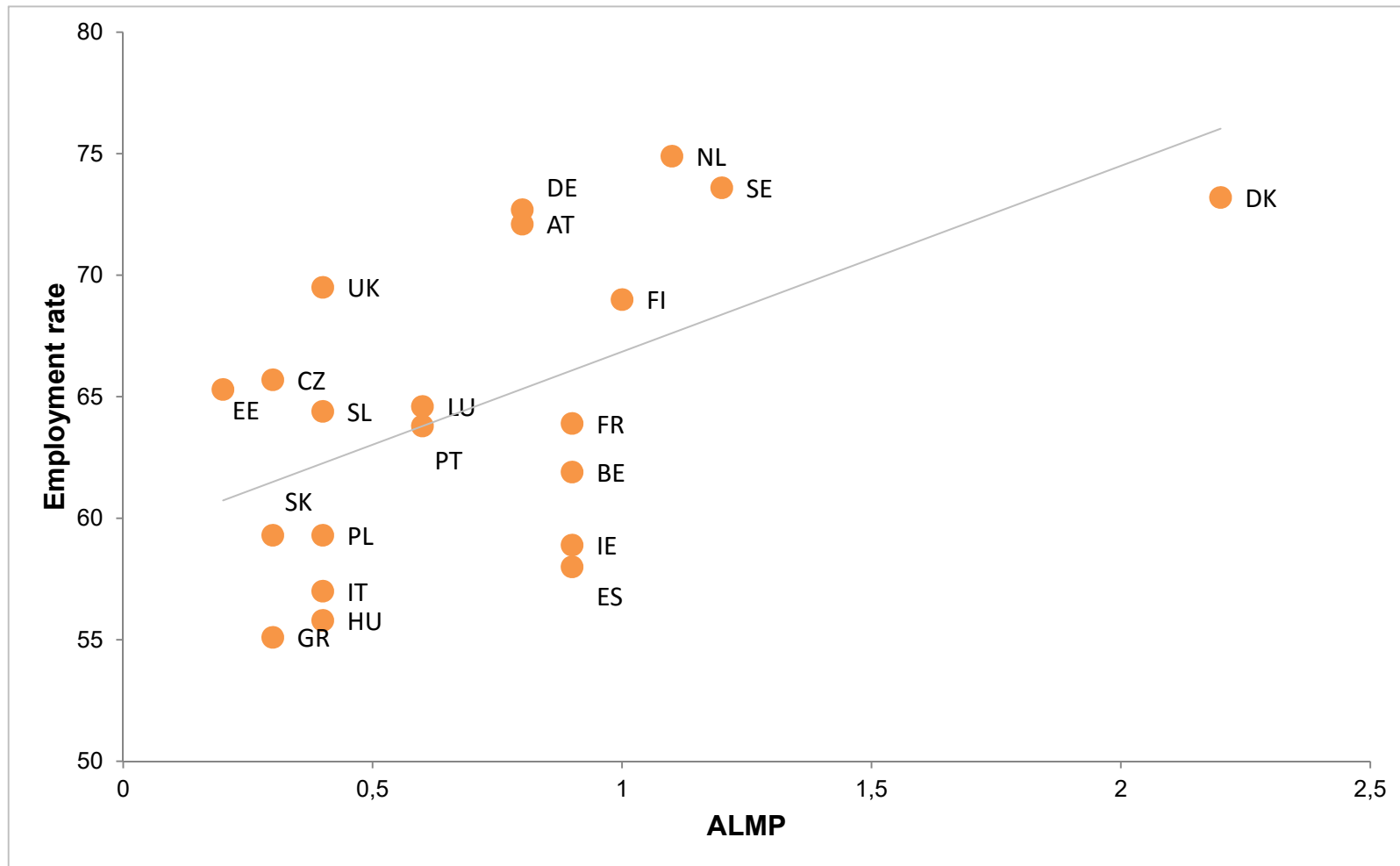

Source: Eurostat

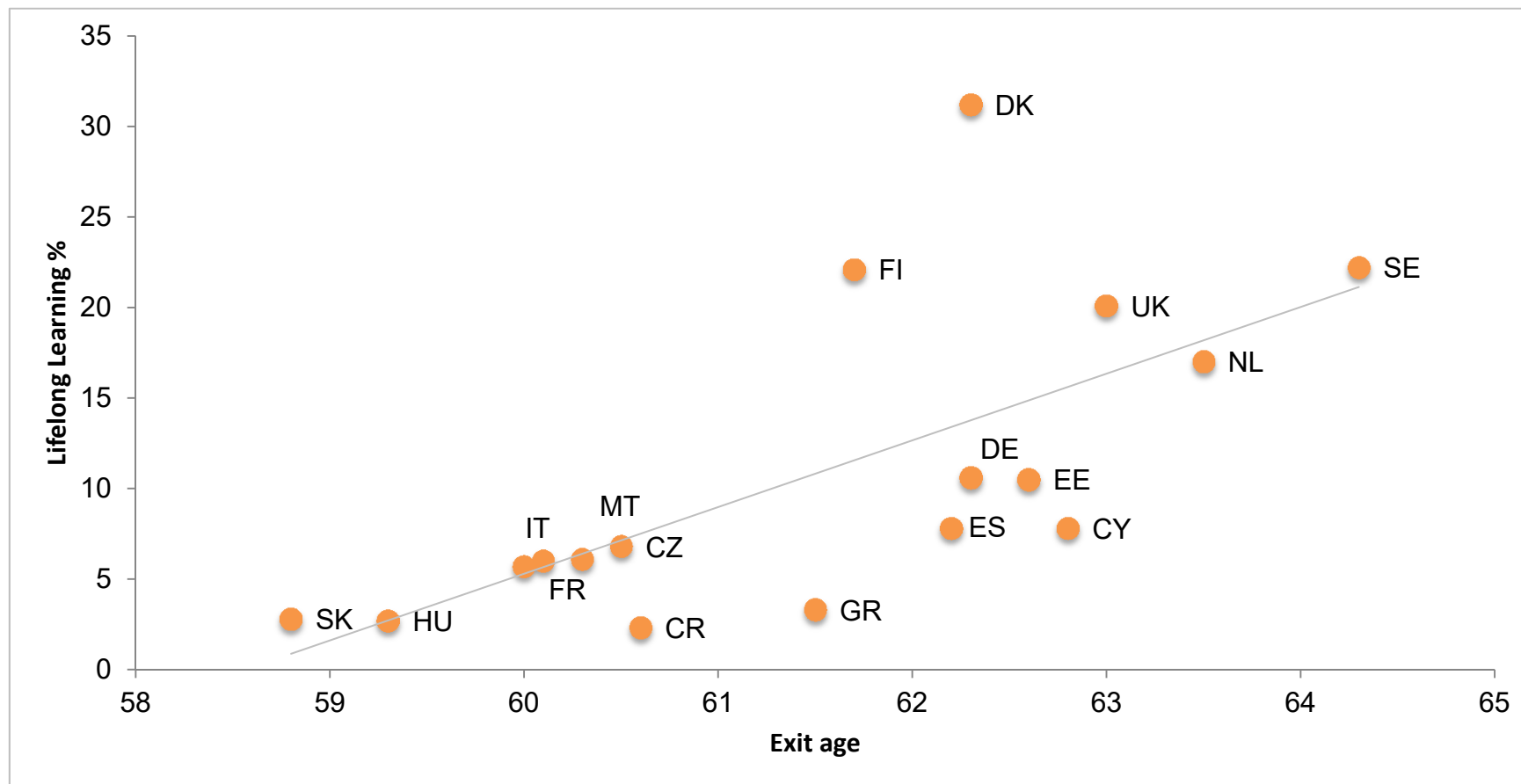
WERKGELEGENHEID EN UITGAVEN TOERUSTING 2011

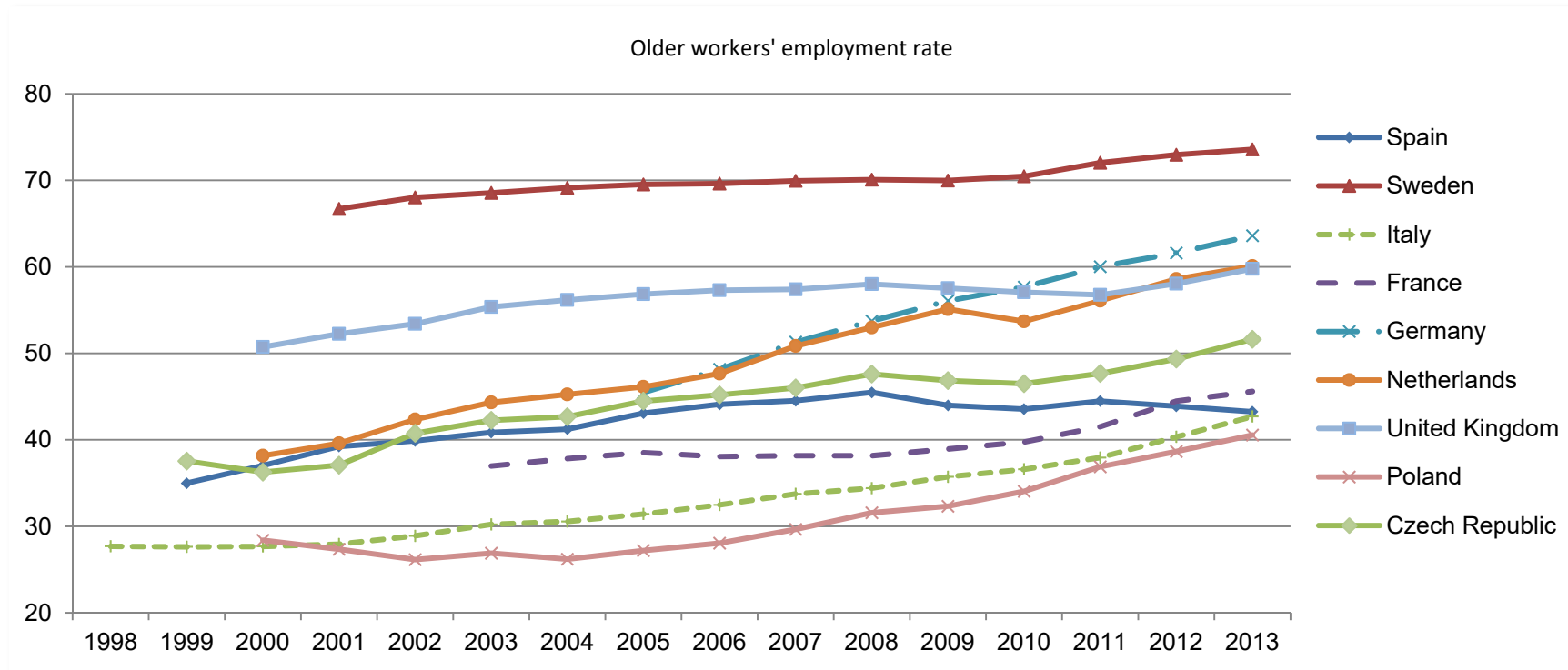
WERKGELENHEID EN ACTIEF ARBEIDSMARKTBELEID (UITGAVEN IN BBP 2011)

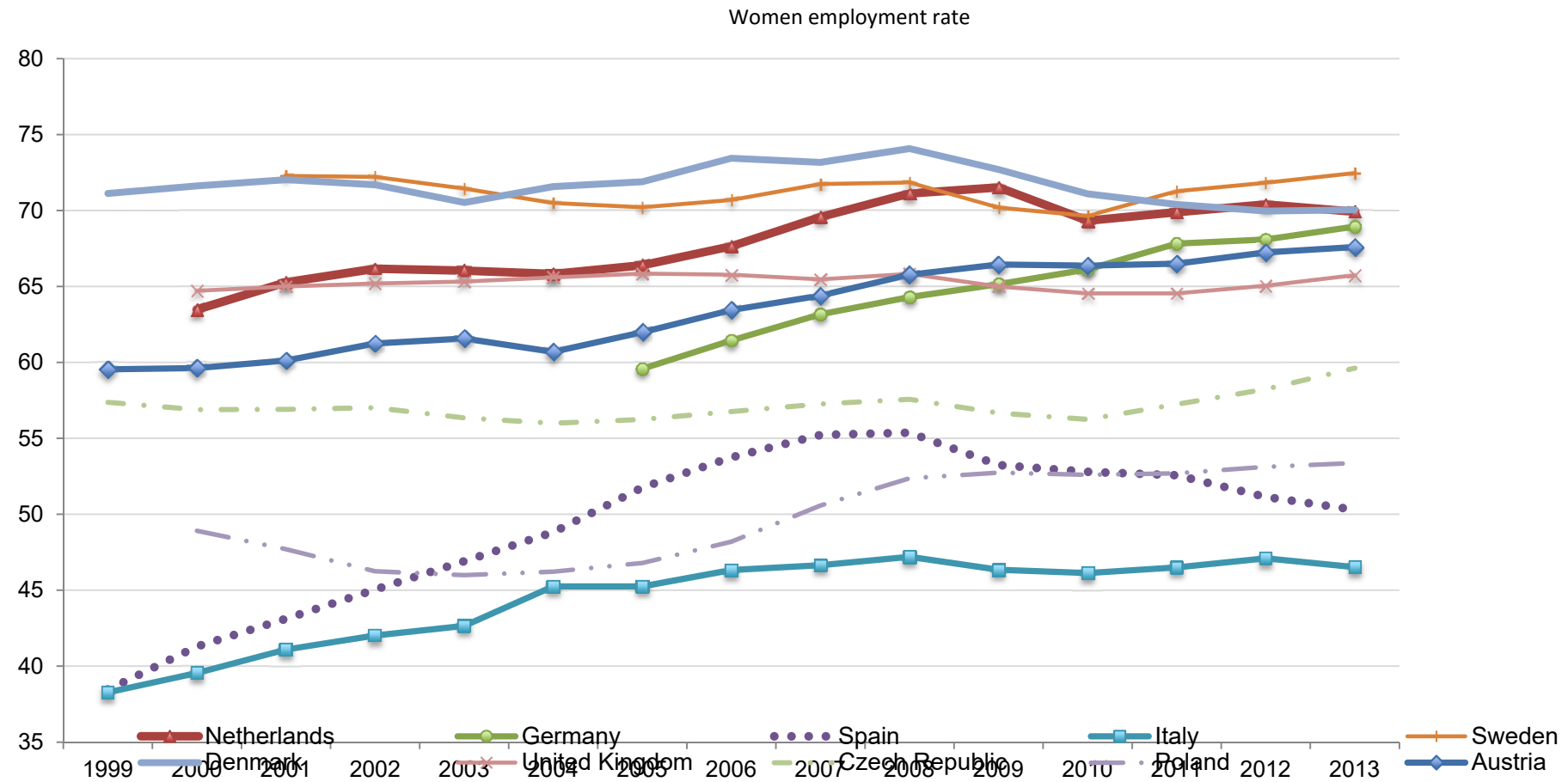
PARTICIPATIE LEVENLANG LEREN EN UITTREDINGSLEEFTIJD - 2009

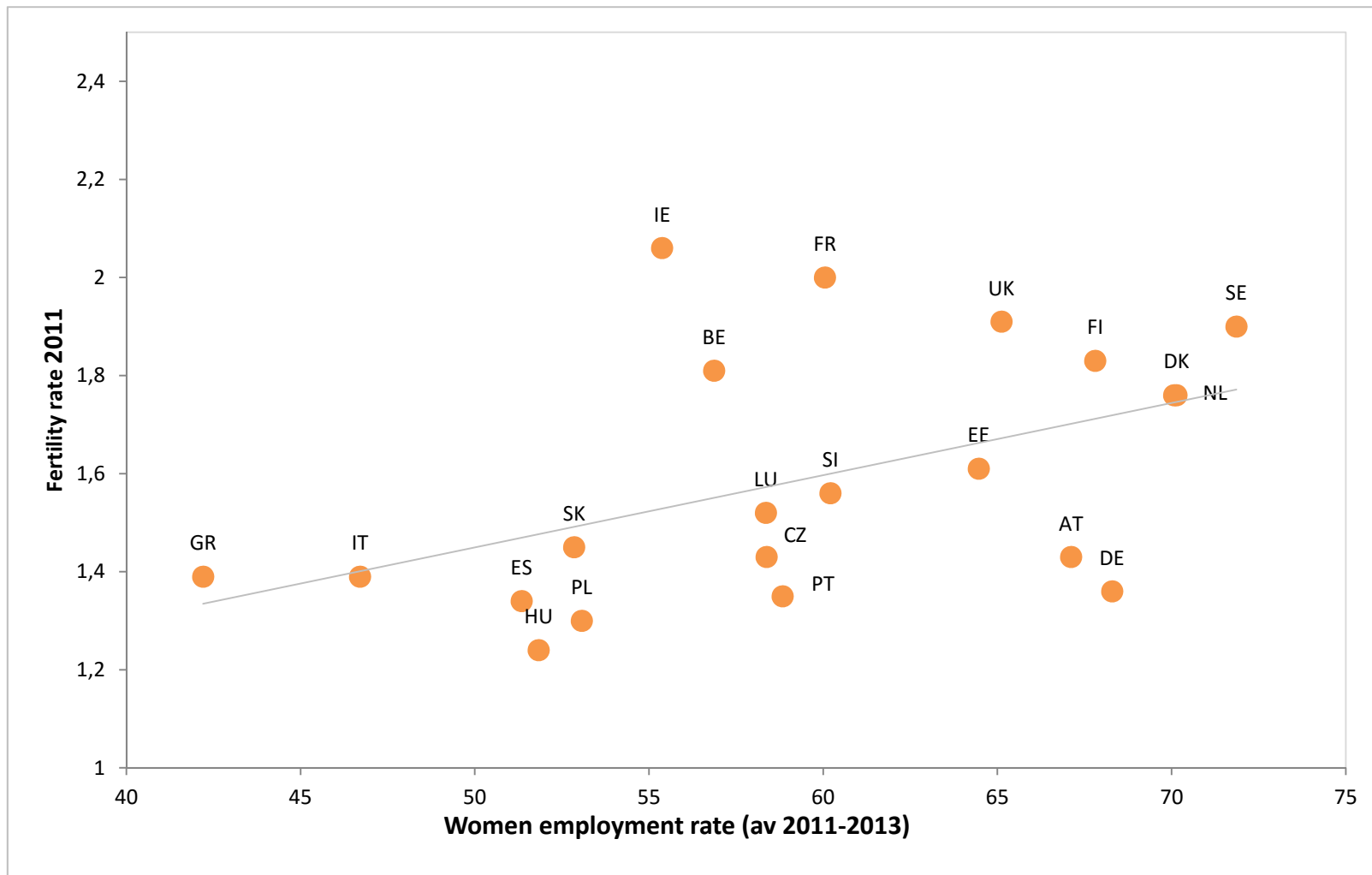
ARBEIDSPARTICIPATIE OUDEREN

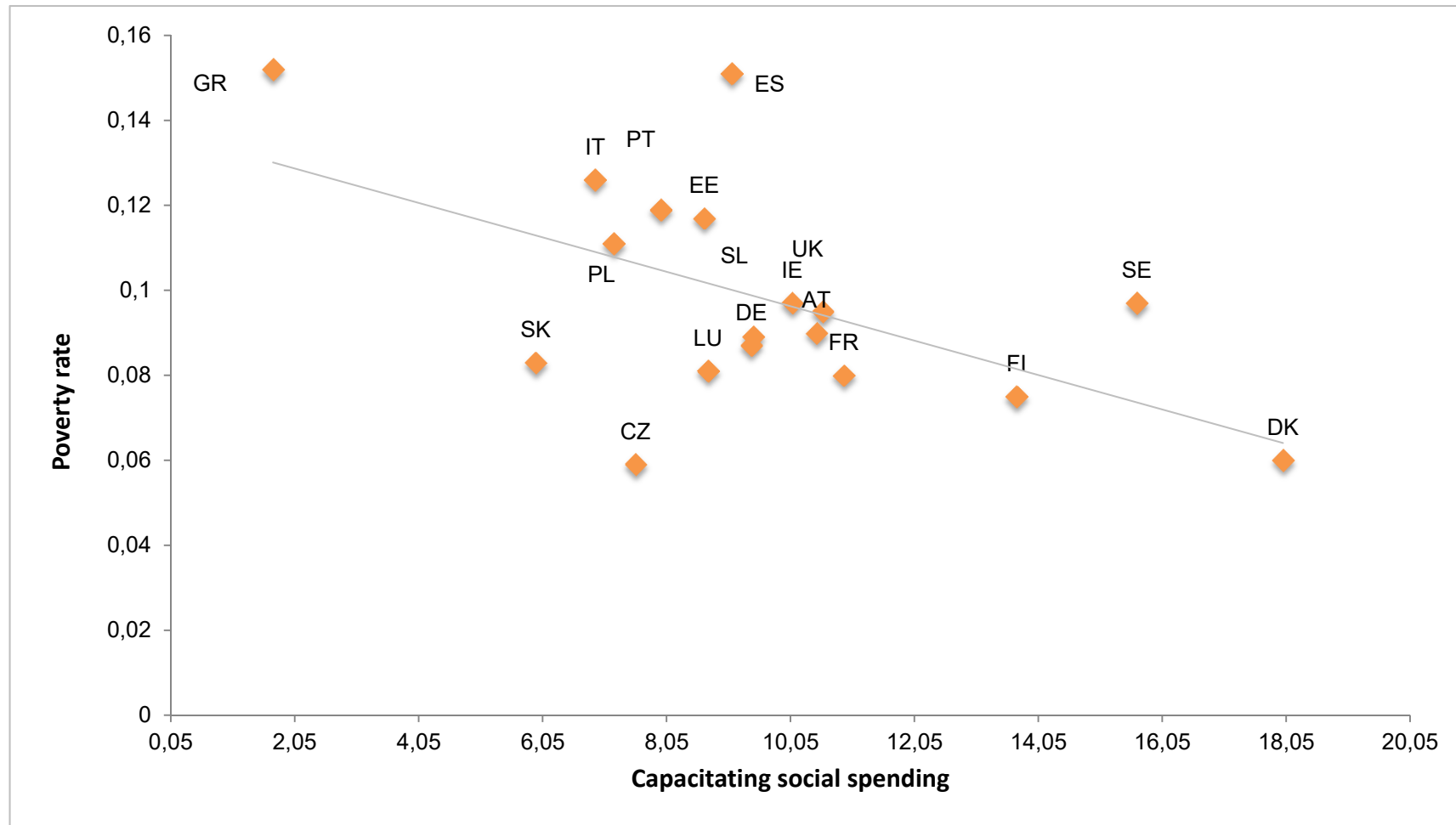
ARBEIDSPARTICIPATIE VROUWEN

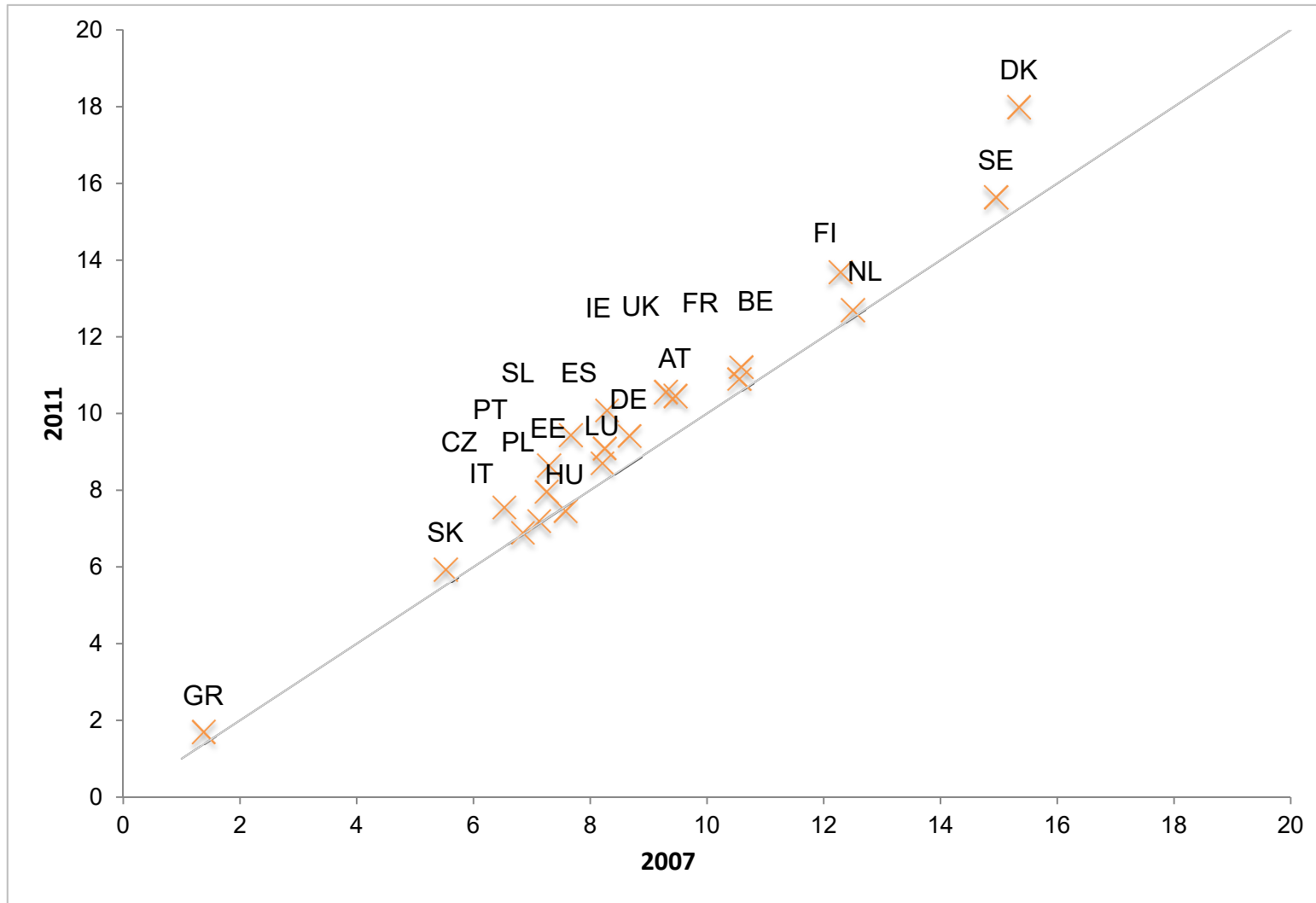
ARBEIDSPARTICIPATIE VROUWEN EN VRUCHTBAARHEID

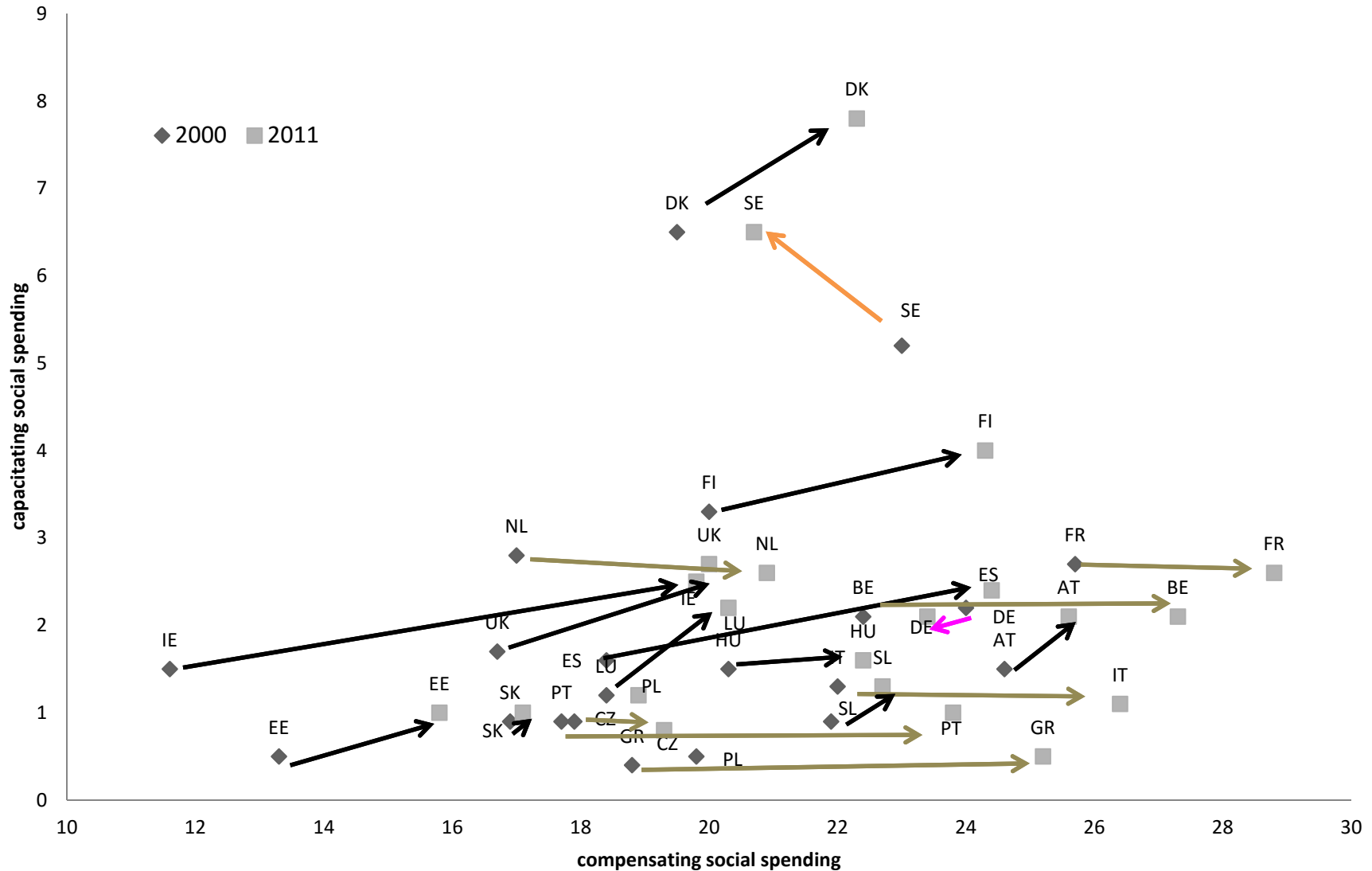
ARMOEDEN EN TOERUSTING - 2011

SOCIAAL INVESTEREN TEN TIJDE VAN DE CRISIS

IN DYNAMISCH PERSPECTIEF

GOED NIEUWS EN WEDEROM EEN KANTTEKENING

- 'Contingente convergentie' naar sociaal investeringsprofiel
- Drie clusters: (1) Kopgroep: Scandinavië met AT, DE, SL, terugvalt NL (2) Inhalers: UK, IRE, SP, HU, PO; (3) Achterblijvers: GR, IT, BU, Baltics
- Referentiële steun (OECD) op basis van argument (ook IMF) dat ongelijkheid slecht is voor economie door in kiem smoren van ontwikkeling talent, menselijk kapitaal en sociale mobiliteit

KNELPUNTEN NEDERLAND

Algemeen beleid: meer ‘versobering in verkokering’ dan ‘toerusting in synergie’. Maakt arbeidsverhoudingen defensief: niet gericht op weerbaarheid (resilience) – *goedkoop is duurkoop*.

Buffer: adequate en toegankelijke inkomensbescherming; goede aansluiting sociale verzekeringen, bijstand en activering.

Stock: dure kinderopvang; vroege selectie; ontmoedigen stapeling; harde ‘knip’ tussen initieel en post-initieel (privaat alleen toegankelijk voor hoogopgeleiden).

Flow: patstelling over normalisering flexibele arbeid/zzp

4. NASCHOKKEN EURO CRISIS – VAN NATIESTATEN NAAR SEMI-SOEVEREINE (EMU) *LIDSTATEN*

- ... **Asymmetrische concurrentie, sociale divergentie, dramatische jeugdwerkloosheid ondermijnen houdbaarheid EMU – *macro les***
- ... Actieve, gezinsvriendelijke en niet-gesegmenteerde verzorgingsstaten doen het beter – *positieve les*
- ... Problematisch beleidserfenis Zuidoosten blootgelegd (pensioenbias/dualisering/familialisme) – *negatieve les*
- ... Ongedifferentieerde fiscale soberheid ondermijnt budgettaire consolidatie in probleemlanden – *crisis management les*
- ... Bezuinigingswoede broedplaats voor xenofobie – *politieke les*
- ... ***Toerusting niet langer economisch, sociaal en politiek terzijde te schuiven als “mooi weer beleid”***

TWO COMPETING THEORIES OF DOCT ORIGIN WELFARE

Twee paradigma's	Sociale versoering <i>Axiomatisch-deductief</i>	Sociale toerusting <i>Empirisch-inductief</i>
Beleidsprobleem	Kosten beheersing	Inkomsten/revenuen verhoging
Centrale beleidsimperatief	Bewerkstelligen van risico verschuiving collectief naar privaat	Maximeren werkgelegenheid in open economie over levensloop
Beleidstheorie	Trade-off 'equity en efficiency' (sociale bescherming "crowds out" ondernemerschap)	Competitieve "crowding in" sociale investeringen ('devil in institutioneel detail') privaat dividend door publiek investeren
Beleidsinstrumenten	Gericht minimum armoede bestrijding <i>ex post</i> (ongelijkheid onvermijdelijk en zelfs wenselijk in nieuwe economie)	Mitigeren van levensloopcontingenties <i>ex ante</i> door optimaliseren 'stock' en 'flow' over de levensloop, ondersteund door breed vangnet ('buffers')
Macro-economisch Beleid	Fiscale (procyclische) consolidatie SGP, inflatiebestrijding EMU en liberalisering Eenheidsmarkt	Macro-economische stabilisatie meer dan inflatiebestrijding (anticyclisch zeilen tegen de wind met oog voor hysteresis effecten) en stevige internationale financiële regulering
Institutionele capaciteiten	Minimaliseer markt barrières door NPM (contracting out) en disciplineren van rupsje nooit genoeg 'uitvreter' (vakbonden)	Institutes als <i>bepalingen</i> en <i>bronnen</i> (high-trust publiek georiënteerde partners) en kwaliteit publieke dienstverlening (nieuwe verhoudingen)
Politiek discours	TINA ("European social model is dead" – Mario Draghi 2012)	Capaciterende en zorgzame solidariteit (herijking Europees Sociaal Model)

ZWALUWSTAARTEN “STOCK”, “FLOW” EN “BUFFER” OP TWEE NIVEAUS (EU/NL SOCIAL INVESTMENT PACT)

Politiek dilemma: Pro-actieve sociale toerusting staat haaks op twee dominante **conservatieve reflexen:** de Eurocrisis versoberingsreflex!! (Merkel, Draghi en Dijsselbloem) en anti-EU nationaal welvaartsstaatschauvinisme (Le Pen en Wilders/SP).

ONTLEREN MOEILIJKST IN ELKE VORM VAN SOCIAAL LEREN!

DANK U

VRIJE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM

Faculteit
der Sociale
Wetenschappen